

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus II. Quid operentur conditiones in ultimis voluntatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

in ff. & C. de condi. ob causam, vel etiam actioni prescriptis verbis, de quibus Zoëlius in tit. 5. de donationibus. lib. 39. ff. num. 64.

Not. 5. duobus modis posse modum adijci in commodum solius gravati. 1. si disponens modum adiciens ex fine talis commodi, per modum procurandi, voluit inducere gravatum, ad ineundum contractum modalem; 2. si solum, ut eum de modo procurando instrueret, ac comoneret. In primo casu præsumitur, gravatum obligare voluisse, ad implendum onus; hoc enim suadet ratio finis intenti; non autem in secundo; sic Haunold. tom. 3. tr. 8. num. 313. Ex quo colliges, quando in donationibus Ecclesiæ, in huius solius commodum non exprimitur, ut revocari possit modo non impleto, censi modum, aut conditionis præstationem, cum res in emolumentum perceptionem consignatur, non esse sub obligatione; quod maxime præsumitur, si nullo modo donatoris interest impleri modum; & idem, si Titio centum legata sunt ita ut fundum emat, non esse cogendum Titium, cavere, Sextus Cæcilius existimat. L. 71. ff. de condit. & demonstrat.

Quæres 7. quid denotet in aliis contractibus dies in illis appositus? Quid sit contractus in diem celebratus? ex dictis constat à num. 880. ubi etiam exposuimus, quando in his dies cedat; quando veniat? Non omnes contractus, etiam legitimos, recipere diem; sed eos tantum, qui naturâ suâ, institutione, aut lege, non statim habent executionem, dictum est à num. 770. his præmissis: Quæstio est, an, quando contractus est conditionalis ob diem incertum, de quo non est certum, ipsum aliquando venturum (ut in casu posito supr.) creditor habeat actionem adversus debitorem, ante conditionis eventum? Resp. negativè; quia in tali casu dies nec cessit, nec venit; quando autem est in diem certum vel etiam incertum, sed certò venturum, secus est (quia tunc dies statim cedit ex num. 881.) si tamen debitori actionem intentet, antequam dies veniat, repelli posse exceptione, quod dies nondum venerit, extra certos tamen casus (ut si debitor res per-

fundaret, ut veniente die solvendo non esset) de quibus suo loco.

Quæres 8. an debitor dicatur esse in mora, si, postquam dies venit, in quem contractus celebratus est, non solvat? Resp. quòd sic; dies enim tunc interpellat pro Creditore; secus autem est, si contractus est conditionalis, vel in diem incertum incertitudine futuri aliquando eventus. Ratio est ex L. 12. C. de contrab. stipulat. ibi: sciat debitor, minime se posse ad penam evitandam adjicere, quòd nullus eum admonuit; rationem dat lex: cum ea, que promisit, ipse in memoria sua servare, non ab aliis sibi manifestari, debeat poscere.

Præter hæc, not. 1. diem quandoque apponi posse sub terminis æquivocis, v. g. Calendis Maji, vel in Paschate; ubi dubitatur, an proximis Calendis Maji, proximo paschate? quòd intelligi potest de toto triduo. Resp. ubi non apponitur, an proximis Calendis? debere intelligi de proximis, ut constat ex L. 41. ff. de V. O. ibi: si non addat, quibus Calendis Maji, Sabinus dixit, primas Calendis Maji spectandas esse. Not. 2. eum, qui sic promittit in diem: solvam tibi centum ante proximas Calendis Maji, satisfacere, solvendo ipsis Calendis Maji, quia ibi ante, juridicè idem est, ac, antequam elabantur Calendis Maji; constat ex L. 15. ff. eod. ibi: qui ante Calendis proximis stipulatur, similis est ei, qui Calendis stipulatur. Not. 3. promissiones, quæ sic fiunt: dabo aliquando, dubias esse, cujus sit diem determinare? aliqui volunt, determinari, cum promissarius petierit, ex L. 29. ff. quando dies legatorum cedat; ubi dici videtur, diem venire, cum alter petierit: Lex tamen dicit: diem cedere (hoc est, ut alii volunt) venire (nam interdum cedere, & venire diem pro eodem in jure sumuntur) cum promissor commodè poterit, & alter petierit.

ARTICULUS II.

Quid operentur conditiones in ultimis voluntatibus.

Resp. in hac quæstione de ultimis voluntatibus idem dicendum quod de de-

Gg 2 sponfa-

fationibus, & aliis contractibus. 1. si conditio appositæ sit de præsentî, præterito, vel futuro necessariò, ut dictum est à *num. 264.* 2. si conditio sit possibilis, honesta, & contingens de futuro, juxta *num. 861.* 3. si sit contraria substantiæ ultimæ voluntatis secundùm dicta à *n. 777.* hæc inquam intelligenda veniunt secundùm superius dicta, nisi limitentur in sequentibus, id, quod etiam in hac materia intelligendum est de conditionibus tacitis, quæ vel *generaliter*, vel *specialiter* insunt; quod de iisdem dictum est à *n. 764.*

903. Notan. præterea, contractus, qui solo consensu perficiuntur, nec ad sui essentiam traditionem requirunt; celebratos sub conditione de futuro, transire in absolutos, & perfici adimpletione conditionis; quia *conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio. L. hæc venditio. ff. de contrab. empt.* Secundò, ad perfectionem contractuum, qui perficiuntur solo consensu, licet sub conditione de futuro celebrati sint, non requiri, quòd contrahentes *sciunt conditionem esse adimpletam*; quia, si conditio vera sit, stipulatio tenet, licet tenere contrahentes conditionem ignorent, ut dicitur *L. cum ad præsens. ff. de rebus creditis*; quia non contraxerunt, *si servero rem; sed, si erit*; scientia tamen requiritur ad contractus expeditionem, licet non ad ejus valorem. V. dicta in superioribus.

904. Ex hoc fit, hæredem suum posse institui sub conditione potestativa non turpi v. g. *si litteris operam dederit*; ut dicitur, *L. fin. ff. de hæred. instit.* ibi: *sed ita demum testamentum ratum erit, si conditio fuit in filii potestate*; quando autem dubitatur, an fuerit, vel non fuerit in potestate filii, conditionem implere, Judicis erit definire. *L. 4. §. 1. ff. eod.* Dixi 1. sub conditione potestativa. Nam sub alia non potest, salvo institutionis valore. *saltem jure antiquo*: cum enim sit hæres necessarius, si ex legitimo testamento succedit, inefficaciter institui non potest, nisi ipse repudiet institutionem legitime factam, vel nominatim exhæredetur; aliàs enim præteritus esset contra Novellam *115. c. 3.* sed si sub alia conditione (*casuali v. g.*) institueretur, extra illos casus, non necessariò

succederet, sine sua culpa, conditione (ut potest) non veniente; ergo; hoc intellige, si conditio casualis esset de futuro; si enim de præsentî, vel præterito, conditione subsistente, valeret institutio, *L. 10. §. 1. ff. eod.* Dixi. 2. *saltem jure antiquo.* Num aliqui censent jus antiquum correctum esse jure Codicis, præsertim *L. 36. §. 1. C. de inofficiis*: ubi valet testamentum, quo extraneus institutus gravatur à morte sua hereditatem restituere filio Testatoris. Dixi 3. sub conditione non turpi, propter *L. 15. ff. de hæred. instit.* ubi dicitur: quòd filius in potestate Patris constitutus, & hæres scriptus *sub conditione, quam senatus, aut princeps improbat, infirmet testamentum patris, ac si conditio non esset in ejus potestate*; nam, quæ facta hædunt pietatem, nec facere nos posse, credendum est; his præmissis:

Quæri adhuc potest. 1. an institutio sub conditione, *si hæres hoc fecerit, quòd licitè facere potest, & se facturum juraverit*, impleto opere, sed omisso juramento, valeat? Resp. affirmativè; quia conditio, quæ exigit juramentum, reprobat; & hæres ita capiet hereditatem, qualiter is, cui nulla jurisjurandi conditio inferitur, *L. 8. ff. de hæredum instit.* invalida autem foret, factò jurejurando; sed opere non impleto propter rationem contrariam.

Quæri potest. 2. an valeat institutio sub conditione *infra in testamento exprimenda*, si postea nulla expressa sit? Resp. affirmativè ex *L. 8. C. eod.* ubi dicitur, *testamentum puram habere institutionem*, & conditionum pollicitationem supervacaneam esse, siquidem nihil est adjectum, nequè aliqua conditio in testamento posita est; quòd autem dicitur *L. 9. §. 5. ff. de hæred. instit.* tunc pro non instituto putari, est de casu, quo testator præventus testamentum non absolvit.

Quæri potest. 3. qualiter ad excludendum substitutum requiratur, ut verificetur conditio, *si institutus sine liberis decesserit.* Resp. requiri. 1. quòd institutus decedat sine liberis legitimis, 2. sine liberis vivis, dum decederet institutus. Quare si institutus habuisset liberos, sed mortuos ante institutum, non excluderetur substitutus, ex *L. 6. C. de hæred. instit.* ibi. non

aliter substitutione locum accipiente, nisi ipsi liberi sine iusta sobole, decesserint, qua omnia & in legatis locum habere sancimus.

908. Not. præterea in Codicillis nec apponi, nec tolli posse conditionem prius adjectam institutioni in testamento. Codicillis enim nec dari, nec adimi potest hereditas. Nam cum quæreretur in L. 27. §. 1. ff. eodem, an parendum sit in casu, quo quis heredi, quem testamento purè instituit, codicillis scripsit conditionem? Modestinus respondit: hereditas Codicillis neg. adimi potest; quod tamen fieret, si purè instituto per Codicillum conditio scribi posset; his præmissis:

§. 1.

Quid in ultimis voluntatibus operentur conditiones impossibiles naturæ.

909. Conditio naturæ impossibilis est, cui natura impedimento est, quò minus existat, ut dictum est supra. Eiusmodi conditiones affirmativè adjectæ ultimis voluntatibus, non vitiant dispositionem, sed vitiantur, spectato iure positivo; ut dicitur in §. Impossibilis. Instit. de hered. instit. ibi: impossibilis conditio, in institutionibus, & legatis, nec non in fideicommissis, & libertatibus, pro non scripta habetur. Et hoc introductum est in favorem ultimarum voluntatum, quas homines malunt valere, quam non valere; unde in dubio (sicut diximus de desponsationibus) rejiciendæ sunt, & dispositio purè facta iudicanda; quòd merito præsumantur non apposuisse efficaciter, alligando simpliciter intentionem illius eventui, sed potius ineffaciter, nimirum sub conditione reflexa: si tamen possibile sit.

910. Dubitari tamen interdum solet, an hæc vel illa conditio habenda sit pro impossibili iuridicè, nimirum ad juris effectum, ut habeatur pro non adjecta. Nam multæ conditiones secundum se possibiles, impossibiles sunt ex accidenti, ex lapsu temporis; ut si testator disponat, filius meus heres esto, si ducat uxorem, quod fieri nequit ex suppositione, quòd sit in sacris; & in iure interdum inter possibiles, interdum autem inter impossibiles iuridicè re-

putantur. Nam fidei commissum servo relictum, sub conditione: si ex testamento ad libertatem pervenerit, declaratur nullum, si servus jam antè manumissus est, seu ad libertatem pervenit. L. 58. ff. de s. condit. indebit. econtra valet hereditas Titio ex testamento relicta sub conditione, si filia testatoris adhuc vivat, esto nullam unquam habuerit. L. 45. ff. de hered. instit. & tamen in utroque casu conditio secundum se possibilis, solum impossibilis est ex accidenti.

In hac ambiguitate videtur respon. 911. dendum cum distinctione: vel enim ex circumstantiis colligi potest, testatorem conditionem non adjecturum, si scivisset eam non amplius evenire posse, & tamen eodem modo fuisse dispositurum? vel non eodem modo dispositurum? in primo, conditio reputanda erit impossibilis, seu non adjecta, nisi sub conditione reflexa, ut diximus supra; in secundo autem casu casualis & possibilis, cui voluntatem simpliciter alligare voluerit; & ideo in L. 58. fidei commissum servo relictum non valet, quia factis ex ipsis verbis colligitur, quod ei non reliquisset fidei commissum (si ex testamento liber fuerit) si scivisset, jam aliunde liberum esse; in L. autem 45. non curatà conditione eodem modo fuisse dispositurum. Ubi verò neutrum colligi potest, in favorem ultimæ voluntatis iudicandum erit, quòd solum ineffaciter illam adjecterit, consequenter, non curandam. Eo ideo tunc idem dicendum venit de conditione impossibili facta, vel ex accidenti, aut lapsu temporis. Quæ enim alios contractus vitiant, in his dispositionibus habentur pro non adjectis ex dictis; sed conditiones impossibiles etiam facta, vel ex accidenti, aut lapsu temporis, alios contractus vitiant; ex num. 888. ergo; accedit clara dispositio L. Marcia, de qua in superioribus.

§. 2.

Quid in ultimis voluntatibus operentur conditiones impossibiles iure?

Seu, quod idem est, conditiones 912. turpes? Resp. conditiones turpes ultimis voluntatibus appositæ haberi pro non adje-

adjectis de jure positivo, quando dubium est, quo animo sint adjectæ? Ratio hujus fumitur ex dictis à num. 823. Videtur tamen ea generalis regula limitanda in casu, quo filius instituitur sub conditione potestativa turpi, propter dicta num. 848. Ulterius tamen Quæstio est, 1. an, cum dicimus, conditiones turpes ab ultimis voluntatibus rejici, inter eas etiam numerari debeant, quæ secundum se possibiles, & honestæ; ex parte tamen recipientis inhonestæ sunt? Nam ex se honestum est, dare pecuniam, ne quis legem violet, ne occidat injustè &c. qui tamen ut hæc non faciat, seu conditionem impleat, pecuniam recipit, turpiter agit, juxta dicta n. 850. Nam ex his pactis (*promitto tibi centum, si hodie neminem injustè ledas, si nulli famam detrahas*) nulla nascitur obligatio, & solum repeti potest, juxta. L. 2. ff. de condit. ob turpem causam, ibi: *In qua specie Julianus scribit, si tibi dedero, ne hominem occidas, condici posse.*

913. Resp. illas solas conditiones turpes haberi pro non adjectis, quas nec Testator honestè petere, nec hæres, vel legatarius honestè implere potest. Ratio est, quia si etiam forent aliæ, essent maximè illæ, quæ turpitudinem continent ex parte recipientis, licet à testatore licitè peti, & ab altero licitè impleri possint, v. g. *dabo centum, si hodie non blasphemaveris*; at hæc non sunt habendæ pro non adjectis; alias valeret hæredis institutio, si concubinam rejecerit; licet conditionem non impleat; similiter valeret matrimonium sub conditione, *si non forniceris*, esto conditionis impletio non fiat; sic enim haberentur pro non adjectis, si juridicè turpes essent.

914. Præterea Not. institutionem sub conditione turpi puram esse respectu instituti, licet ei adjectum sit, ut alius Titio instituto cohæres sit, si Titius conditionem non impleverit; nam in favorem gravati habetur pro non adjecta, ex §. fin. Instit. de Legatis, ibi: *exceptis videlicet illis, quæ impossibilia sunt, vel legibus interdicta, aut aliàs probrosa.* Talis conditio videtur institutio, quæ parentes, qui liberos in portione æquali instituunt sub conditione, *si Religionem non amplectantur*, sic, ut si ingrediantur Religionem, contenti sint

legitimâ. Cùm non modo repugnet modum honestati, & paternæ pietati, liberos, DEI servitium, vocante DEO, eligentes in ultima voluntate postponere eligentibus servitium mundi; & sic majus illucium ad vitam periculis plenam statuere, quàm pro DEI cultu, & securiore salute; sed etiam *divine vocationi*, à qua complures hæc viâ, saltem indirectè, abstrahuntur, magno communiter ejusmodi animarum in sæculo periculo, & detrimento neglectæ vocationis, atque adeo ne post habitâ suæ salutis viâ, in æternam damnationem ruant. V. tamen dicenda à num. 927.

§. 3.

Quid in ultimis voluntatibus operetur dies adjectus?

In dispositione per ultimam voluntatem in diem certum (nempe certò futurum aliquando, licet ignoretur, quando?) dies statim cedit & venit, secunda disponentis morte, ex regula generali, num. 880. in casu autem quo dispositio voluntatis ultima nec diem, nec conditionem habet, dies non cedit, nisi aditâ hæreditate. L. omnia. 32. ff. de Legat. 2. ibi: *omnia quæ testamentis, sine die vel conditione, adscribuntur, ex die aditæ hæreditatis præsentur, ubi Gloss. lit. E. ante igitur non debentur legata, nec præstantur.* Ratio esse videtur, quia testator in jacente (consequenter nondum aditâ) hæreditate adhuc vivere censetur. Dixi, in diem certum. Nam dispositio in diem incertum (nempe an aliquando futurus sit) conditionalis est, non in diem, ut diximus n. 879.

Quæstio est, an acceptata promissio in diem mortis, sit dispositio in diem? Resp. si dies mortis simpliciter apponatur, sine alia circumstantia, esse dispositionem in diem, quia tunc est in diem certum, & colligitur ex L. Heres meus. 29. ff. de condit. & demonstrat. ibi: *Heres meus, cum morietur Titius, centum ei dato: purum legatum est, quia non conditione, sed morâ suspenditur: non potest enim conditio non evenire.* Ex quo vides, quòd licet in certis sit dies mortis incertitudine, an sit aliquando futurus? aliquando enim aliquem diem mortis Titii venturum, certum est, cum dispo-

dispositio simpliciter censeatur in diem mortis Titii.

917. Dices L. 1. ff. eodem dicitur: dies autem incertus est, cum ita scribitur: hæres meus, cum morietur, 10. dato; ergo legatum in diem mortis est in diem incertum; ergo non habet vim dispositionis in diem; pat. conseq. quia, si esset in diem, Titius hæredi præmortuus, jus quæsitum ex dispositione in diem, transmitteret ad suos hæredes, quod dici non potest, cum in cit. L. statim subjungatur: nam diem incertum mors habet ejus; Et ideo si Legatarius ante discesserit, ad hæredem ejus legatum non transit; quia non cessit dies vivo eo, quamvis certum fuerit moriturum hæredem.

918. Pro resolutione not. si legatarius decedat ante Legantem, legatarium jus à morte legantis, legatum cateroquin obtenturum, non transmittit ad hæredes suos; quia nemo potest jus aliquod transmittit ad alium per ultimam voluntatem, vel alio modo, antequam ipse illud habeat; antequam autem dies legati cedat, Legatarius jus legati nondum habet, ut patet ex terminis; nam ex ipsis legibus apparet discrimen; quia in L. 79. de qua supra, dies est, mors Titii, quæ certò ventura est; in L. 1. de qua in obligatione, dies est mors hæredis vivo alitero, quæ non est certò futura: aliàs enim in prima non diceret purum esse legatum; nec in secunda, quòd mors ejus, nempe hæredis, diem incertum habeat, nimirum, incertitudine aliquando futuri, nisi in primo dies esset dies mortis simpliciter; in 2. dies mortis vivo Legatario.

919. Not. 2. hoc ipso, quòd Legatario, dum viveret, dies non cessit, si vivere desit ante legantem, rectè colligi, legatum illi factum non fuisse in diem certum. Nam ubi est contractus in diem celebratus, dies statim cedit, ex n. 880. Not. 3. legatum in diem incertum incertitudine diei etiam indeterminatè (quando scilicet incertum est, aliquando talis dies eventurus sit) non esse legatum in diem, sed potius sub conditione, si talis dies fuerit; ut dictum est supr. Not. 4. legatum ab hærede, ubi mortuus ipse fuerit, voluntate Testatoris præstandum Titio, esse legatum in diem incertum, incertitudine etiam in-

determinatè diei, seu incertitudine diei aliquando eventuri, adeoque non legatum purum, sed conditionale, si Titius hæredi gravato supervivat, aliàs non, esto Titius mortuus esset ante hæredem gravatum, dies eo vivo cessisset, contra apertam L. 1. n. 917. his positis:

Resp. in casu objecto n. 917. diem esse incertum incertitudine diei etiam indeterminatè futuri, seu, an unquam eveniet; quòd enim Titius supervivet hæredi gravato, aut hic illi? omninò incertum est, igitur dist. 1. conseq. ergo legatum in diem mortis est in diem incertum, vel cum incertitudine, vel cum certitudine, diem mortis, in quem dispositio confertur, aliquando venturum C. semper in diem incertum cum incertitudine diem, in quem dispositio confertur, aliquando futurum N. conseq. dist. etiam 2. conseq. ergo non habet vim dispositionis in diem, quando dies appositus est incertus, an aliquando ille dies venturus sit, C. si tamen est certus, quòd aliquando ille dies venturus sit, N. 2. conseq. Ad prob. illud legatum fuisse incertum cum incertitudine, an aliquando venturus sit, quòd hæres morietur vivo legatario seu Titio; diès autem, in quem dispositio legati Titio facti confertur, est dies mortis hæredis vivo Titio, qui forte nunquam eveniet, ut dictum est.

921. Ex hoc colliges ulterius, quando contrahitur in diem etiam certum v. g. ad festum S. Xaverii) si fiat super re, quæ non transit ad hæredes (ut est, usus fructus, & ea, quæ cum persona extinguuntur) contractum esse conditionalem, non in diem; quia licet dies sit certò futurus, non est tamen certò futurus vivo promissario, quòd tamen requiritur, vel ex usu fructus, vel re non transeunte ad hæredes, dies legati, vel promissi cedat, quòd necessariò fieret, si contractus esset purus, atque aded in diem; de quo v. L. 1. §. fin. ff. quando dies usus fructus legati cedat. Et ideo nec promissario prius quidquam debetur, ante festum S. Xaverii; nec hæredibus ejus, si ante illud festum deceffit, ut diximus in præmissis.

✽(O)✽

ARTI.